Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Mitä KAISU merkitsee kunnille?

HINKU-syyspäivä 3.11.2021

Olli-Pekka Pietiäinen
Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelma
Ilmastoyksikkö
Ympäristöministeriö

KAISUn valmistelun lähtökohdat

- **Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma KAISU** (YM) laaditaan ilmastolain mukaisesti kerran vaalikaudessa; KAISU 1 valmistui vuonna 2017.
- KAISU 2 **laaditaan nykyisen ilmastolain** ja sen **vaatimusten mukaan**.
- KAISU 2 tärkeinä **reunaehtoina** ovat **Suomen omat** ja **EU:n päästötavoitteet.**
- KAISU 2 **laaditaan rinnakkain ilmasto- ja energiastrategian** (TEM) **kanssa** ja hyödyntää samaa tietopohjaa, erityisesti ns. Hiisi-hankkeen tuottamaa tietoa.
- Laaja **osallistaminen ja kuuleminen**, mm. kansalaiskysely / 18 000 vastausta

Suomen khk-päästöjen kehitys 2005-2020

- **Kokonaispäästöt laskeneet** noin 4 % vuodessa 2010 jälkeen.
- **Taakanjakosektorin osuus kasvanut**: 59 % päästöistä vuonna 2020.
- **Nettopäästöt** vuonna 2020 **ennätysmatalat** (25,3 Mt), tavoite 0 Mt vuonna 2035.

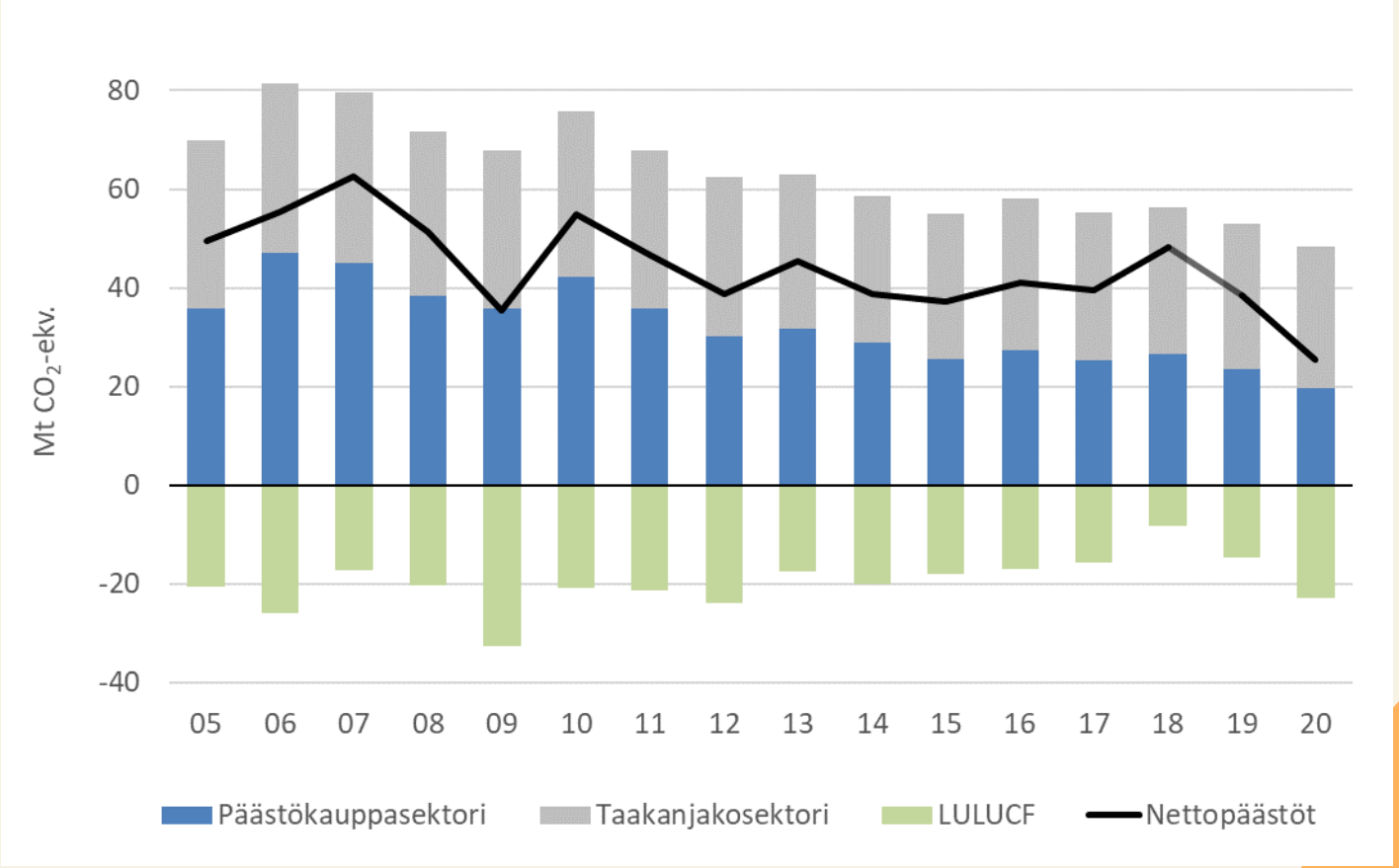

Taakanjakosektorin päästöt 2019

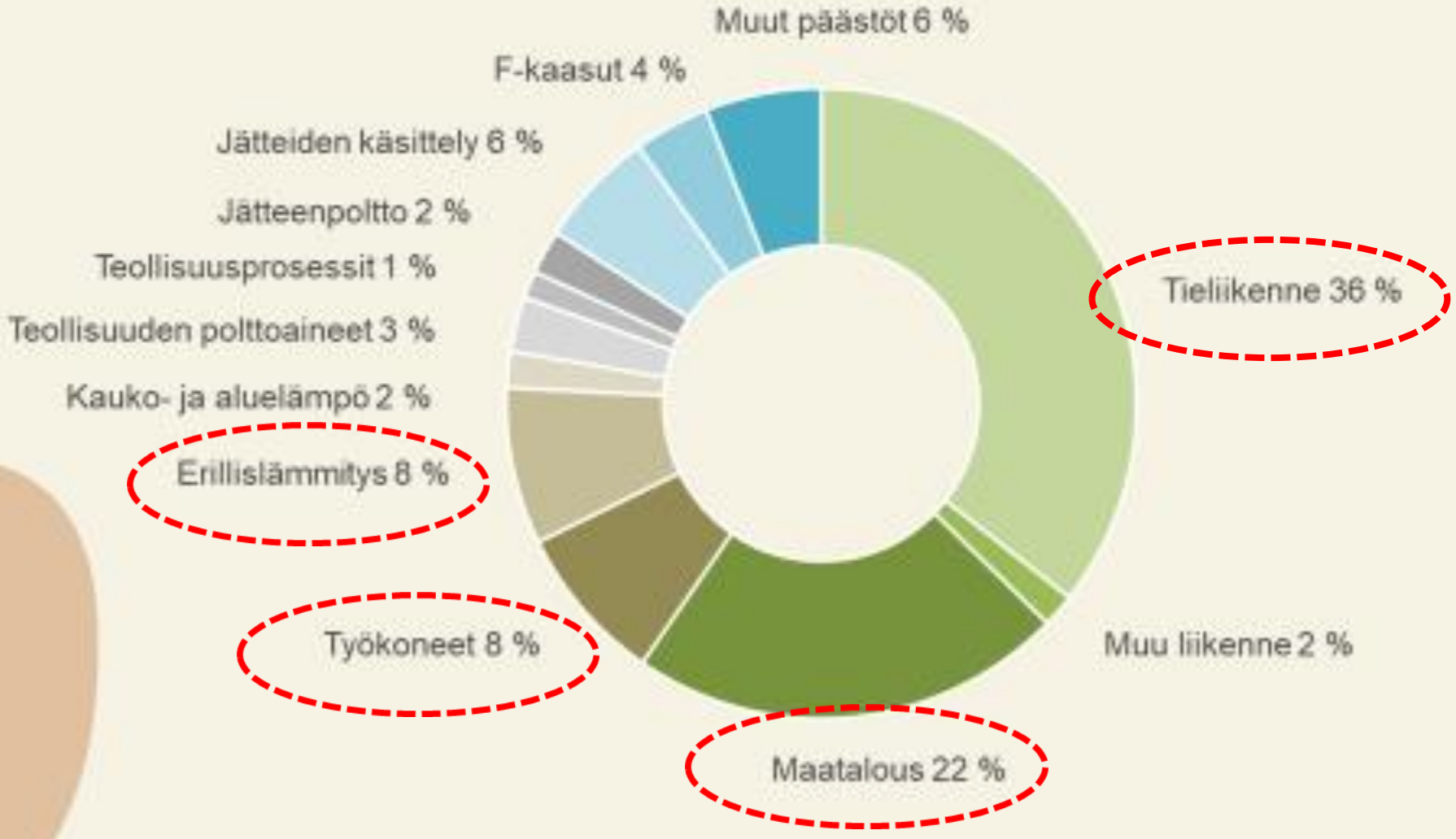

Taakanjakosektorin 2030 ja 2035 tavoitteet

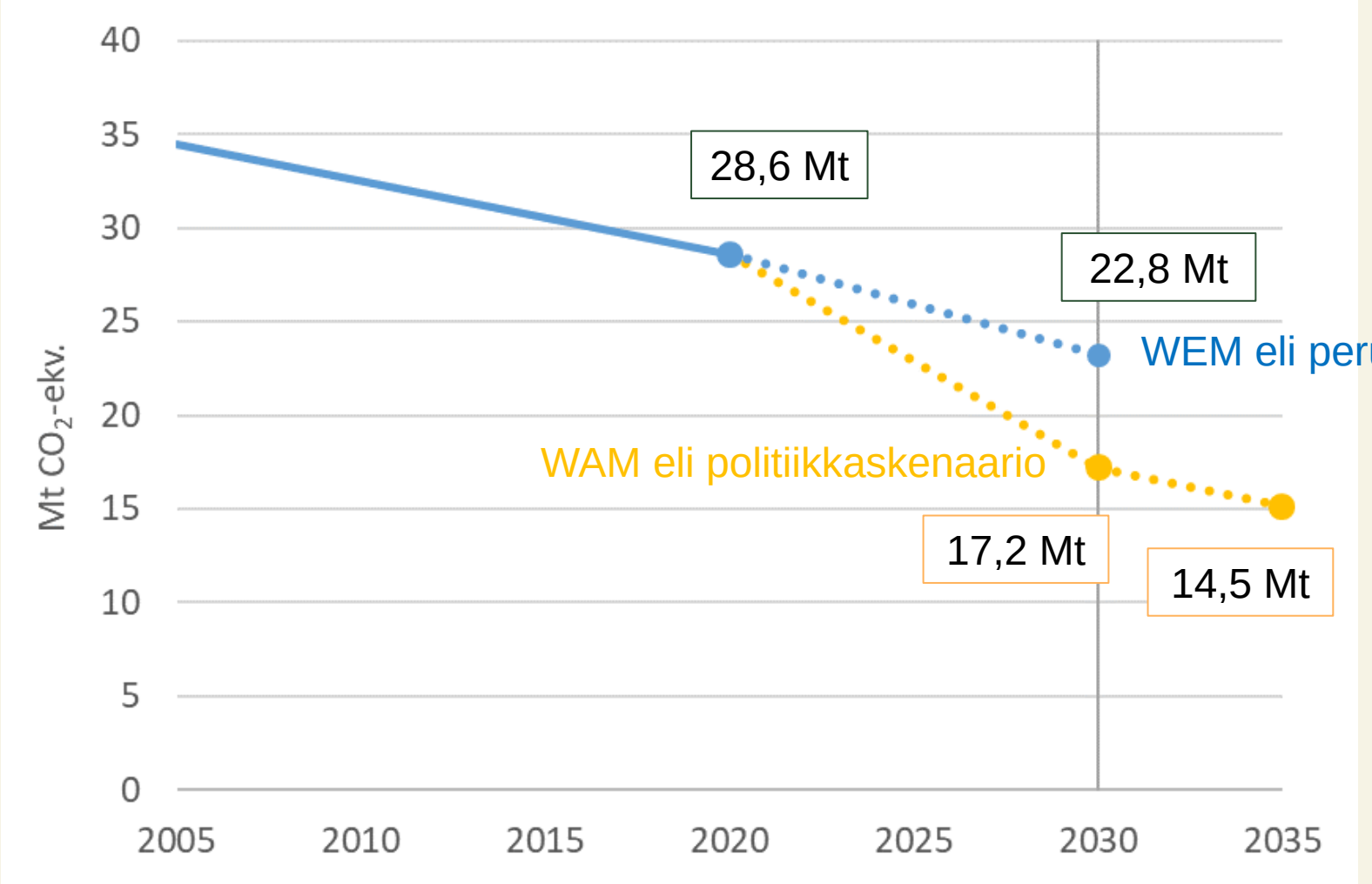

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KAISU 2:n tavoitteet

- KAISU 2:n päästövähennystoimien mitoituksessa otetaan huomioon **EU-komission taakanjakosektorille ehdottamat velvoitteet**.
- EU:n 55 % päästövähennystavoite kiristää velvoitteita taakanjakosektorille - **Suomen taakanjakosektorin 2030 päästövähennysvelvoitteeksi ehdotetaan 50 %** (vertailuvuosi 2005).
- -50 % tarkoittaa **17,2 Mt:n päästötasoa 2030** = KAISUn valmistelun lähtökohta.
- Nykytoimilla (WAM) päästään 22,8 Mt:iin → **lisätoimien (WEM) tarve 5,6 Mt vuonna 2030**.
- Hallitusohjelman hiilineutraaliustavoite 2035 edellyttää myös taakanjakosektorilla **lisää päästövähennyksiä vuoden 2030 jälkeen**.

Päästövähennystoimien kokonaisuus

- **KAISU-työryhmä** on **koonnut päästövähennystoimia** vuoden 2030 tavoitteen saavuttamiseksi ja hiilineutraaliuden saavuttamiseksi vuoden 2030 jälkeen.
- **Päästövähennysoimet määritelty sektorikohtaisesti suhteessa nykyskenaarioon**, keskeisiä mm. liikenteessä, maataloudessa ja erillislämmityksessä.
- Tarvittavat **päästövähennystoimet linjattu** yleisellä tasolla **syksyn 2021 budjettiriihessä** ja edellyttää päästövähennyksiä kaikilla sektoreilla.
- Yhteenlaskettuna sektorikohtaiset toimet ja vähennykset muodostavat **KAISUn toimenpideohjelman**.
- Toimenpideohjelma sisältää myös **sektorirajat ylittäviä toimia**, kuten **kuntien ilmastotyön vauhdittaminen, kulutuksen hiilijalanjälki, julkiset hankinnat** ja **kiertotalous**.
- Lisäksi varaudutaan EU-lainsäädännön mukaisten **joustokeinojen** hyödyntämiseen.

Sektorikohtaiset päästövähennykset: esimerkkinä erillislämmityksen toimet

- Öljylämmityksestä luopumisen tukea **kotitalouksille** jatketaan
- **Kotitalousvähennystä** öljylämmityksestä luopumiselle lisätään
- Valtion tukea **kuntien** öljylämmityksestä luopumiselle nostetaan
- Nostetaan kevyen polttoöljyn **sekoitevelvoitetta** vuoteen 2030 mennessä 30 %:iin
- Lämmityspolttoaineiden **verotuksen** nosto 2,7 €/MWh
- **Uusi EU:n päästökauppa**
- **Energiatehokkuusvaatimusten** kiristäminen korjausrakentamisessa.
- Informaatio-ohjausta

Sektorirajat ylittävät päästövähennykset: esimerkkinä kuntien ja alueiden ilmastotyö

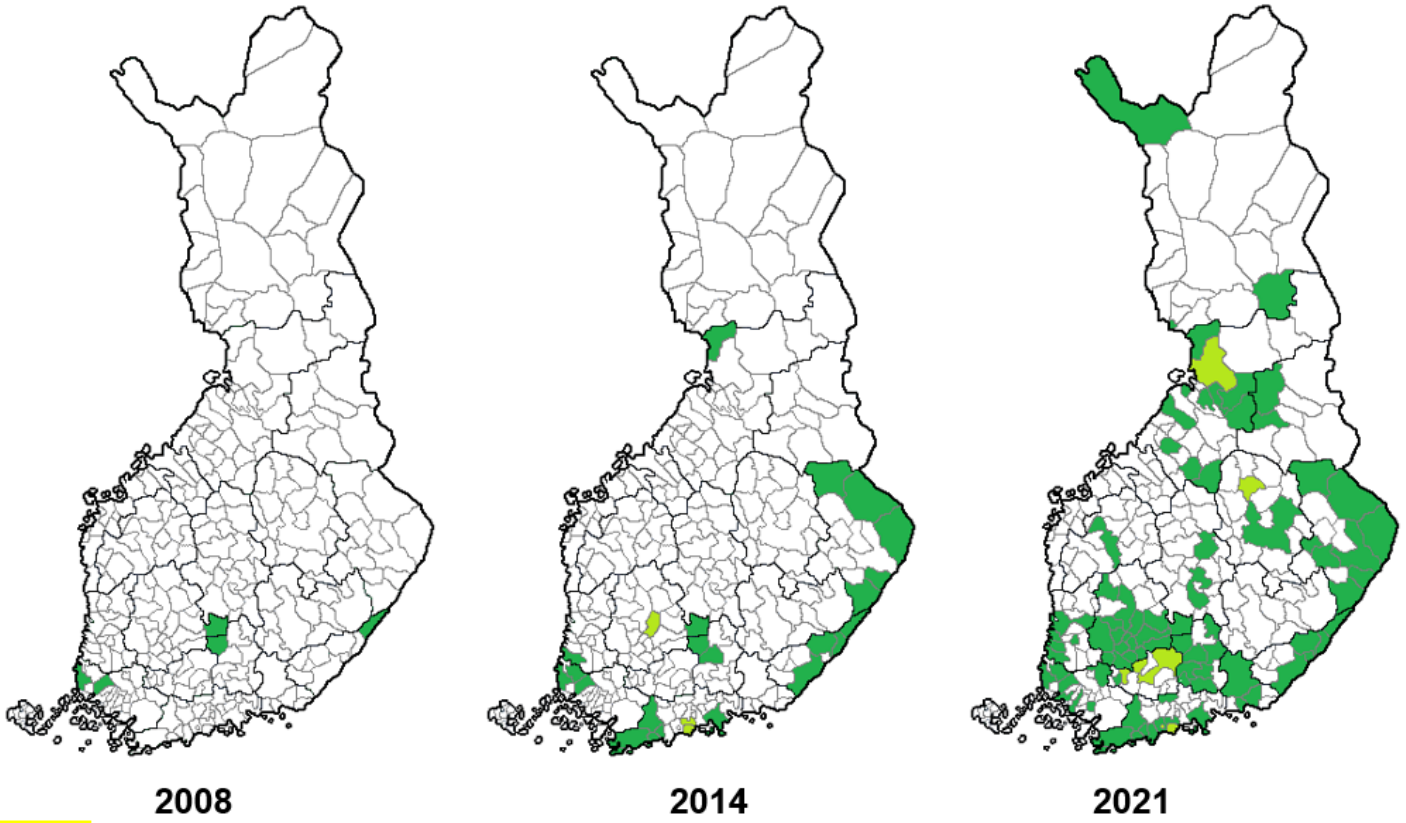

Kuva XX. Vapaaehtoisiin ilmastotavoitteisiin sitoutuneiden kuntien määrä on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina. Tummanvihreällä merkityt kunnat ovat asettaneet itselleen hiilineutraaliustavoitteen tai vähintään 80 prosentin päästövähennystavoitteen viimeistään vuoteen 2030 mennessä (HINKU-kunnat + Espoo, Jyväskylä ja Kuopio). Vaalean vihreällä merkityt kunnat ovat asettaneet itselleen hiilineutraaliustavoitteen vuoden 2030 jälkeen.

Sektorirajat ylittävät päästövähennykset: esimerkkinä kuntien ja alueiden ilmastotyö

Otteita KAISU 2:n tekstiluonnoksesta, joka saattaa muuttua…

- Kuntien sitoutuminen ilmastotyöhön näkyy voimistuneena liittymisenä **vapaaehtoisiin ilmastoverkostoihin**, **erityisesti HINKU-kuntiin**. Verkosto perustettiin vuonna 2007 viiden edelläkävijäkunnan voimin. Vuoden 2021 syksyllä **verkostoon on liittynyt jo 80 kuntaa**, joissa on **lähes 2,2 miljoonaa asukasta.**
- **HINKU-kunnat ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä** vuoden 2007 tasosta eli viisi vuotta ennen pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaista Hiilineutraali Suomi 2035 -tavoitetta.
- Kuntien ja alueiden ilmastotyön päästövähennystoimien tarkemmat kirjaukset ovat yhä prosessissa ennen KAISU 2:n lausunnolle lähtöä

Sektorirajat ylittävät päästövähennykset: esimerkkinä kuntien ja alueiden ilmastotyö

Esimerkkejä alustavista ”kuntakirjauksista”, jotka saattavat vielä muuttua!

- Lisätään **ilmastolakiin velvoite** kunnille, seuduille tai maakunnille **laatia ilmastosuunnitelmat**.
- Kannustetaan kuntia ja alueita kehittämään hyviä käytäntöjä **ilmastojohtamiseen**, **kuntien ja yritysten ilmastoyhteistyöhön** sekä **kuntalaisten ilmastotoimien vauhdittamiseen**.
- Jatketaan maankäyttöä, asumista ja liikennettä (**MAL**) koskevan sopimusmenettelyn soveltamista ja vaikutusten seurantaa isoilla kaupunkiseuduilla.
- Edistetään **maakunnan liittojen ja valtion aluehallinnon** ilmastotyötä ja ilmastoyhteistyötä.
- …paljon muitakin ”kuntakirjauksia” tulossa…

KAISU 2:n politiikkatoimien riittävyys?

”Ilmastotoimien riittävyyden perälauta”

”Hallitus arvioi maaliskuussa 2022, nojautuen ministeriöiden, tutkimuslaitosten ja Ilmastopaneelin arvioihin, ovatko päästövähennystavoitteet saavutettavissa KAISU-suunnitelmassa esitetyin toimin ja päättää tässä yhteydessä mahdollisesti tarvittavista sitovista taloudellisista ja lainsäädännöllisistä ohjauskeinoista tavoitteen saavuttamiseksi.”

Kuntien ilmastotyön viitoittajia nyt ja tulevaisuudessa

EU-lainsäädäntö suuntaa

- Eurooppalainen ilmastolaki, Fit for 55 -valmiuspaketti (mm. päästökauppa, taakanjako, maankäyttö)

Suomen ilmastolaki velvoittaa

- Hiilineutraaliustavoite 2035 + päästövähennystavoitteet 2030, 2040 ja 2050 + Ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmät
- HE-luonnos: ”Kunnallisten viranomaisten olisi edistettävä toiminnassaan mahdollisuuksien mukaan lain mukaisten tavoitteiden toteutumista ottaen huomioon paikalliset olosuhteet””
- HE eduskuntaan alkuvuonna 2022

Ilmastopolitiikan suunnitelmat tukevat

- Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma / IE-strategia (TEM), KAISU (YM), Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma MISU (MMM), Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma KISS (MMM)

Ilmastotyötä vauhdittavat mm.

- Ilmasto- ja energiapoliittinen ministeriryhmä, ilmastopolitiikan pyöreä pöytä, kaavoitus- ja rakentamislain uudistus, MAL-sopimukset, Kansallinen kaupunkistrategia 2020-2030, vapaaehtoiset kuntien ilmastoverkostot, hallituksen linjaukset mm. talousarvion yhteydessä.

Kuntien päästövähennystavoitteet ja ilmastosuunnitelmat

Budjettiriihi 09/2021

- ”lisätään lainsäädäntöön velvoite laatia ilmastosuunnitelmat kunta-, seutu- tai maakuntatasolla”

Päästövähennystavoite

- **206/309** kunnalla on kirjattuna (”jonkinmoinen”) ilmastotavoite – kunta/seutu/alue/alue
- **130** kuntaa tavoittelee hiilineutraaliutta (42 % kunnista) v. 2050 mennessä – kunta/seutu/alue
- **84** kuntaa tavoittelee hiilineutraaliutta / 80 % päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä (27 % kunnista, 61 % väestöstä) – lähinnä Kohti hiilineutraalia kuntaa -verkoston HINKU-kunnat
- **2** kuntaa tavoittelee hiilineutraaliutta jo vuoteen 2025 mennessä (Lahti ja Joensuu)

Ilmastosuunnitelma

- **65/309** kunnalla ilmastosuunnitelma (suunnitelma/tiekartta/ohjelma)
- **5/56** seutukunnalla ilmastosuunnitelma (strategia/tiekartta/ohjelma)
- **14/18** maakunnalla ilmastosuunnitelma, 2:lla valmisteilla, 2:lla ei lainkaan (tiekartta/ohjelma/strategia)

Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelman rahoittamat hankkeet

- 16 hanketta – valtakunnalliset työkalut, toimintamallit, informaatiomateriaalit v. 2018-2021
- 14 hanketta – alueet kuntien ilmastotyön tukena -hankkeet 2021-2022
- 45 hanketta – kuntien ilmastohankkeet 2021-2022
- 14 hanketta – kuntien ilmastohankkeet 2020-2021
- 12 hanketta – kuntien ilmastohankkeet 2019-2020
- 18 kokeiluhanketta – Kokeilun paikka 2020
- 15 kokeiluhanketta – Kokeilun paikka 2019
- tulossa x-xx hanketta 2021-2024 – ajatuksia ja ehdotuksia otetaan aina vastaan!

→ **yhteensä 134 hanketta/kokeilua v. 2018-2021 (14 alueellista, 71 paikallista, 30 kokeilua)**

Paikalliset ja alueelliset hankkeet pääteemoittain

- **Kuntien ilmastojohtaminen / ilmasto- ja talousjohtaminen**: 17 hanketta
- **Kunnan ja yritysten ilmastoyhteistyö**: 11 hanketta
- **Kunnan ja kuntalaisten ilmastoyhteistyö**: 4 hanketta
- **Liikenteen vähähiilisyys**: 7 hanketta
- **Energiatehokkuus**: 21 hanketta
- **Alueellinen ilmastoyhteistyö**: 33 hanketta

Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelman rahoittamien hankkeiden lyhyet kuvaukset löytyvät **valtioneuvoston hankeikkunasta** Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelma 2018-2023 -kohdasta asiakirjat-alasvetovalikon alta

https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM025:00/2020

Uutta!

Kuntien ilmastorahoitus -sivut

- Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelman ja Motivan yhdessä työstämä 10/2021 auennut nettisivu
- kooste käynnissä olevista ja tulevista kuntien ilmastotoimien edistämisen ja vauhdittamisen rahoitushauista
- Lista päivitetään aina kuukauden alussa
- https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiatehokkuuden_rahoitus/kuntien_ilmastorahoitus

RATKAISUT > ENERGIATEHOKKUUDEN RA... > KUNTIEN ILMASTORAHOITUS

Kuntien ilmastorahoitus

Tältä sivulta löydät koosteen tulossa ja käynnissä olevista kuntien ilmastotoimien edistämiseen ja vauhdittamiseen tarkoitetuista eri ministeriöiden ja niiden virastojen rahoitushauista. Lista päivitetään kerran kuukaudessa aina kuun ensimmäisenä maanantaina.

Käynnissä olevat haut

- **Kestävä kaupunki -ohjelma jakaa avustuksia kaupunkien ja kuntien kokeiluihin**, teemana kuntien osallistava ja vuorovaikuitteinen kestävyystyö. Haku on auki 3.11.2021 asti, ympäristöministeriö, Kestävä kaupunki -ohjelma.
  Hakuilmoitus: Kestävä kaupunki -ohjelma jakaa avustuksia kaupunkien ja kuntien kokeiluihin – teemana kuntien osallistava ja vuorovaikutteinen kestävyystyö
- **Vähähiilinen rakennettu ympäristö -innovaatiorahoitushaku** on auki 15.10.2021 asti, Business Finland.
  Vähähiilinen rakennettu ympäristö -innovaatiorahoitushaku
- **Rahoitusta innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämiseen**, Business Finland.
  Palveluiden ja toiminnan uudistaminen

...misen ohjaus ja valtionavustukset -haku on auki 30.11.2021 a...

OTA YHTE...

AULI E...
Viestintäs...
+358 (0) 9 ...
Lähetä sähk...

OKARIINA RA...
Johtava asiantun...
+358 (0) 9 6122 5...
Lähetä sähköpos...

MUUALLA PALVELUSSA

Julkinen sektori:
→ Tuet ja rahoitus

Kiitos!

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment